

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2014 m. balandžio 30 d.*

„Direktyva 93/13/EEB — Nesąžiningos sąlygos verslininkų su vartotojais sudaromose sutartyse — 4 straipsnio 2 dalis ir 6 straipsnio 1 dalis — Sutarties sąlygų nesąžiningumo vertinimas — Netaikymas su sutarties pagrindiniu dalyku arba kainos ar atlygio adekvatumu susijusioms sąlygoms, jei jos suformuluotos aiškiai ir suprantama kalba — Užsienio valiuta išreikštos vartojimo kredito sutartys — Valiutos keitimo kursui skirtos sąlygos — Išmokant paskolą taikomo pirkimo ir ją grąžinant taikomo pardavimo kursų skirtumas — Nacionalinio teismo galios esant „nesąžininga“ pripažintai sąlygai — Nesąžiningos sąlygos pakeitimas dispozityvia nacionalinės teisės nuostata — Leistinumai“

Byloje C-26/13

dėl *Kúria* (Vengrija) 2013 m. sausio 15 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2013 m. sausio 21 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Árpád Kásler,

Hajnalka Káslerné Rábai

prieš

OTP Jelzálogbank Zrt

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas L. Bay Larsen, teisėjai J. Malenovský, A. Prechal (pranešėja), F. Biltgen ir K. Jürimäe,

generalinis advokatas N. Wahl,

posėdžio sekretorius M. Aleksejev, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2013 m. gruodžio 5 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *OTP Jelzálogbank Zrt*, atstovaujamos *ügyvéd* G. Gadó,
- Vengrijos vyriausybės, atstovaujamos K. Szíjjártó ir Z. Fehér,
- Čekijos vyriausybės, atstovaujamos S. Šindelková ir M. Smolek,
- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos J. Kemper ir T. Henze,

* Proceso kalba: vengrų.

- Graikijos vyriausybės, atstovaujamos G. Alexaki ir L. Pnevmatikou,
 - Italijos vyriausybės, atstovaujamos G. Palmieri, padedamos *avvocato dello Stato* P. Gentili,
 - Austrijos vyriausybės, atstovaujamos C. Pesendorfer,
 - Europos Komisijos, atstovaujamos K. Talabér-Ritz ir M. van Beek,
- susipažinęs su 2014 m. vasario 12 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,
priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288) 4 straipsnio 2 dalies ir 6 straipsnio 1 dalies išaiškinimu.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant Á. Kásler ir H. Káslerné Rábai (toliau kartu – paskolos gavėjai), vienos šalies, ir *OTP Jelzálogbank Zrt* (toliau – *Jelzálogbank*), kitos šalies, ginčą dėl tariamo sutarties sąlygos, numatančios gražinant užsienio valiuta išreikštą paskolą taikytiną valiutų kursą, nesąžiningumo.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Direktyvos 93/13 dvyliktoje, tryliktoje, devynioliktoje, dvidešimtoje ir dvidešimt ketvirtoje konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„tačiau kadangi nacionaliniai įstatymai, kokie jie yra dabar, leidžia numatyti tik dalinį jų suderinimą; kadangi, visų pirma, ši direktyva apima tik tas sutarčių sąlygas, dėl kurių nebuvo atskirai derėtasi; kadangi valstybės narės turi turėti galimybę, deramai atsižvelgiant į [EEB] Sutartį, vartotojams suteikti didesnę apsaugą nacionalinėmis nuostatomis, kurios yra griežtesnės už šios direktyvos nuostatas;

kadangi daroma prielaida, jog valstybių narių įstatymų ar kitų teisės aktų nuostatose, kurios tiesiogiai ar netiesiogiai nustato su vartotojais sudaromų sutarčių sąlygas, nėra nesąžiningų sąlygų; <...> kadangi tuo požiūriu 1 straipsnio 2 dalyje pateikiama formuluotė „įstatymų ar kitų teisės aktų privalomosios nuostatos“ numato ir normas, kurios pagal įstatymą yra taikomos susitariančioms šalims, jei nebuvo susitarta kitaip;

<...>

kadangi šioje direktyvoje nei tos sąlygos, kurios apibūdina pagrindinį sutarties dalyką, nei tos, kurios apibūdina prekių ar teikiamų paslaugų kokybės / kainos santykį nėra vertinamos nesąžiningumo atžvilgiu; kadangi visgi į pagrindinį sutarties dalyką bei kainos / kokybės santykį galima atsižvelgti vertinant kitų sąlygų sąžiningumą; <...>

kadangi sutartys turi būti rašomos aiškia, suprantama kalba, ir vartotojui faktiškai turi būti suteikiama galimybė išnagrinėti visas sąlygas, <...>

<...>

kadangi valstybių narių teismai arba administracinės institucijos privalo disponuoti pakankamomis bei veiksmingomis priemonėmis apsaugojant nuo nuolatinio nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais taikymo.“

4 Šios direktyvos 1 straipsnyje numatyta:

„1. Šia direktyva siekiama suderinti valstybių narių įstatymus ir kitus teisės aktus susijusius su nesąžiningomis sąlygomis pardavėjo ar tiekėjo [verslininko] su vartotoju sudaromose sutartyse.

2. Sutarčių sąlygoms, atspindinčioms įstatymų ar kitų teisės aktų privalomas nuostatas ir tarptautinių konvencijų, prie kurių yra prisijungusios valstybės narės ar Bendrija, nuostatas ar principus, ypač transporto srityje, šios direktyvos nuostatos nėra taikomos.“

5 Pagal šios direktyvos 3 straipsnį:

„1. Ta sutarties sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi, yra laikoma nesąžininga, jeigu pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą dėl jos atsiranda ryškus neatitikimas tarp iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai.

<...>

3. Priede pateikiamas orientacinis ir neišsamus sąlygų, kurias galima laikyti nesąžiningomis, sąrašas.“

6 Direktyvos 93/13 4 straipsnis išdėstytas taip:

„1. Nepažeidžiant 7 straipsnio, sutarties sąlygos nesąžiningumas vertinamas, atsižvelgiant į prekių ar paslaugų, dėl kurių buvo sudaryta sutartis, pobūdį, ir sutarties sudarymo metu nurodant visas sutarties sudarymo aplinkybes ir visas kitas tos sutarties arba kitos sutarties, nuo kurios ji priklauso, sąlygas.

2. Sąlygų nesąžiningumo vertinimas nėra susijęs nei su pagrindinio sutarties dalyko apibrėžimu, nei su kainos ir atlygio adekvatumu mainais suteiktoms paslaugoms ar prekėms, jei šios sąlygos pateikiamos aiškia, suprantama kalba.“

7 Šios direktyvos 5 straipsnyje nustatyta:

„Tose sutartyse, kur visos ar tam tikros vartotojui siūlomos sąlygos pateikiamos raštu, jos visada turi būti išdėstomos aiškia, suprantama kalba. <...>“

8 Šios direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Valstybės narės nustato, kad nesąžiningos sąlygos naudojamos sutartyje, kurią pardavėjas ar tiekėjas [verslininkas] sudaro su vartotoju taip, kaip numatyta jų nacionalinės teisės aktuose, nebūtų privalomos vartotojui, ir kad sutartis ir toliau būtų šalims privaloma tomis sąlygomis, jei ji gali išlikti be nesąžiningų nuostatų.“

9 Direktyvos 93/13 7 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad vartotojų ir konkurentų naudai egzistuočių pakankamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią nuolatiniam nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, pardavėjų ar tiekėjų [verslininkų] sudaromose su vartotojais.“

10 Pagal šios direktyvos 8 straipsnį:

„Valstybės narės gali priimti arba išlaikyti pačias griežčiausias [griežtesnes] Sutartį atitinkančias nuostatas šia direktyva reglamentuojamoje srityje, siekiant užtikrinti maksimalią vartotojo apsaugą.“

11 Direktyvos 93/13 3 straipsnio 3 dalyje nurodytoms sąlygoms skirto priedo 1 dalyje pateiktas neišsamus sąlygų, kurias galima laikyti nesąžiningomis, sąrašas. 1 dalies j punkte minimos sąlygos, kurių tikslas arba rezultatas yra „įgalinti pardavėją ar tiekėją [verslininką] vienašališkai be pakankamos priežasties, kuri nurodoma sutartyje, pakeisti jos sąlygas“. 1 dalies l punkte minimos sąlygos, kurių tikslas arba rezultatas yra leisti „paslaugų tiekėjui didinti savo kainą, <...> vartotojui nesuteikiant atitinkamos teisės nutraukti sutartį, jeigu galutinė kaina yra per didelė, lyginant su ta kaina, dėl kurios buvo susitarta, kai buvo sudaroma sutartis“.

12 Šio priedo 2 dalis skirta g, j ir l punktų taikymo sričiai. 2 dalies b punkte, be kita ko, nurodyta, kad „j punktas nekliudo taikyti sąlygas, pagal kurias finansinių paslaugų teikėjas pasilieka sau teisę keisti vartotojo ar vartotojui mokėtiną palūkanų normą arba kitų mokesčių už finansines paslaugas sumą ir, esant pagrįstai priežasčiai, apie šį keitimą iš anksto neinformuoti, su sąlyga, kad verslininkui nustatyta pareiga kaip galima anksčiau apie tai pranešti kitai sutarties šaliai arba šalims, o pastarosios yra laisvos nedelsiant nutraukti sutartį“. 2 dalies d punkte nurodoma, kad „l punktas nekliudo taikyti sąlygas dėl kainų indeksavimo, kai tai yra teisėta, su sąlyga, kad aiškiai apibūdinamas metodas, pagal kurį kainos kinta“.

Vengrijos teisė

13 Pagrindinėje byloje nagrinėjamos paskolos sutarties sudarymo momentu galiojusios redakcijos Vengrijos civilinio kodekso 209 straipsnyje buvo nustatyta:

„1. Sutarties standartinė sąlyga arba vartojimo sutarties sąlyga, kuri nebuvo atskirai aptarta, yra nesąžininga, jeigu pagal ją, pažeidžiant geros valios ir sąžiningumo kriterijus, vienašališkai be pakankamo pagrindo suteikiamos teisės ir pareigos, kurios yra nepalankios kitai nei šią sąlygą parengusioji šaliai.

<...>

4. Nesąžiningoms sutarties sąlygoms skirtos teisės aktų nuostatos netaikomos toms sutarties sąlygoms, kuriose apibūdinamas pagrindinis sutarties dalykas, ir sąlygoms, kuriose įtvirtinta šalių teisių ir pareigų pusiausvyra.

<...>“

14 Nuo 2009 m. gegužės 22 d. šios nuostatos 4 ir 5 dalys iš dalies pakeistos taip:

„4. Sutarties standartinė sąlyga arba atskirai neaptarta vartojimo sutarties sąlyga laikoma nesąžininga taip pat tuo atveju, jei suformuluota neaiškiai ar nesuprantamai.

5. Nesąžiningoms sutarties sąlygoms skirtos teisės aktų nuostatos netaikomos toms sutarties sąlygoms, kuriose apibūdinamas pagrindinis sutarties dalykas, ir sąlygoms, kuriose įtvirtinta šalių teisių ir pareigų pusiausvyra, jeigu jos suformuluotos aiškiai ir suprantamai.“

15 Šio kodekso 231 straipsnyje nurodyta:

„1. Jei nesusitarta kitaip, pinigine skola turi būti grąžinta ta valiuta, kuri yra teisėta atsiskaitymo priemonė sutarties vykdymo vietoje.

2. Kita valiuta ar auksu išreikšta skola turi būti konvertuota pagal mokėjimo metu ir vietoje galiojantį kursą.“

16 Pagal šio kodekso 237 straipsnį:

„1. Kai sutartis pripažįstama negaliojančia, turi būti atkurta iki šios sutarties sudarymo buvusi šalių padėtis.

2. Jei neįmanoma atkurti iki sutarties sudarymo buvusios padėties, teismas gali nuspręsti, kad sutartis galioja iki teismo sprendimo priėmimo momento. Toks negaliojančia pripažintos sutarties galiojimas galimas, tik jei įmanoma pašalinti negaliojimą lėmusią priežastį, pavyzdžiui, lupikiškoje sutartyje šalims numatytų teisių ir pareigų disproporcijos atveju – panaikinant be pakankamo pagrindo suteiktą naudą. Tokiu atveju nurodoma grąžinti tai, kas suteikta pagal sutartį, nenumatant priešpriešinės pareigos.“

17 Civilinio kodekso 239 straipsnyje numatyta:

„1. Sutarties dalies negaliojimas daro negaliojančią visą sutartį, tik jei galima daryti prielaidą, kad sutartis nebūtų buvusi sudaryta neįtraukiant į ją negaliojančios dalies. Įstatymuose gali būti numatyta kitaip.

2. Jei negaliojančia pripažįstama dalis vartojimo sutarties, visa sutartis negalioja, tik jei jos neįmanoma vykdyti be negaliojančia pripažintos dalies.“

18 Pagal šio kodekso 239/A straipsnio 1 dalį:

„Šalis gali prašyti teismo pripažinti sutartį ar atskiras jos sąlygas negaliojančiomis net jei ir neprašo nuspręsti dėl tokio negaliojimo padarinių.“

19 Civilinio kodekso 523 straipsnyje nustatyta:

„1. Paskolos sutartimi finansų institucija ar kitas kreditorius perduoda paskolos gavėjo nuosavybėn sutartą pinigų sumą, o paskolos gavėjas įsipareigoja sutartyje nustatytomis sąlygomis šią sumą grąžinti.

2. Jei kreditorius yra finansų institucija, paskolos gavėjas privalo mokėti palūkanas, jei nesusitarta kitaip (banko paskola).“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

20 2008 m. gegužės 29 d. paskolos gavėjai sudarė su *Jelzálogbank* „užsienio valiuta išreikštos nekilnojamojo turto hipoteka užtikrintos hipotekinės paskolos“ sutartį (toliau – paskolos sutartis).

21 Pagal šios sutarties I/1 punktą *Jelzálogbank* suteikė paskolos gavėjams 14 400 000 Vengrijos forintų (HUF) paskolą su sąlyga, kad paskolos suma „užsienio valiuta nustatoma pagal banko nustatytą paskolos suteikimo dienos valiutos pirkimo kursą“. Pagal šį I/1 punktą, „suteikus paskolą, jos suma, palūkanos ir paskolos administravimo mokesčiai, taip pat delspinigiai ir kitos išlaidos skaičiuojami užsienio valiuta“.

22 Pagal paskolos suteikimo dieną *Jelzálogbank* nustatytą Šveicarijos frankų (CHF) pirkimo kursą apskaičiuota, kad paskolos sumą sudaro 94 240,84 CHF. Paskolos gavėjai turėjo grąžinti šią sumą per 25 metus, mokėdami mėnesinę įmoką kiekvieno mėnesio ketvirtą dieną.

- 23 Pagal minėtos sutarties II punktą šios paskolos bazinė palūkanų norma buvo 5,2%; prie jos pridėjus 2,04% dydžio paskolos administravimo mokestį bendros kredito kainos metinė norma (BKKMN) šios sutarties sudarymo dieną buvo 7,43%.
- 24 Pagal šios sutarties III/2 punktą (toliau – III/2 sąlyga) „Vengrijos forintais mokėtiną mėnesinę įmoką paskolos davėjas nustato pagal [užsienio] valiutos pardavimo kursą, banko nustatytą dieną prieš mokėjimo dieną“.
- 25 Paskolos gavėjai kreipėsi dėl *Jelzálogbank* į teismą ir paprašė pripažinti III/2 sąlygą nesąžininga. Jie nurodė, kad ši sąlyga leidžia *Jelzálogbank* skaičiuoti paskolos grąžinimo mėnesinės įmokos sumą pagal paties *Jelzálogbank* nustatytą užsienio valiutos pardavimo kursą, nors išmokėtos paskolos sumą jis skaičiavo pagal savo nustatytą šios valiutos pirkimo kursą, taigi šia sąlyga vienašališkai be pakankamo pagrindo, kaip tai suprantama pagal Civilinio kodekso 209 straipsnį, suteikiama nauda tik vienai iš šalių.
- 26 Pirmąja instancija byla išnagrinėjęs teismas patenkino šį ieškinį. Šio teismo sprendimą vėliau patvirtino apeliacinės instancijos teismas. Savo sprendime pastarasis, be kita ko, nurodė, kad vykdydamas paskolos suteikimo operaciją, dėl kurios kilo nagrinėjamas ginčas, *Jelzálogbank* savo klientams neišmokėjo užsienio valiutos. Kita vertus, apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad forintais išreikštą paskolos grąžinimo mėnesinę įmoką *Jelzálogbank* susiejo su galiojančiu Šveicarijos franko keitimo kursu tik tam, kad indeksuotų sumą, grąžintiną už Vengrijos forintais išmokėtą paskolą. *Jelzálogbank* paskolos gavėjams neteikia jokių užsienio valiutų pirkimo ar pardavimo paslaugų, todėl mainais į virtualiai suteiktą paslaugą jis neturėtų priimdamas grąžinamą paskolą taikyti skirtingo keitimo kurso, nei taikė ją suteikdamas. Be to, apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad III/2 sąlyga nėra nei aiški, nei suprantama, nes neleidžia nustatyti, kodėl išmokama paskolos suma skaičiuojama skirtingai nei grąžinama.
- 27 *Jelzálogbank* apskundė šį apeliacinės instancijos teismo sprendimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui. Jis, be kita ko, tvirtino, kad III/2 sąlygai, leidžiančiai bankui gauti pajamų, kurios sudaro atlygį, mokamą už paskolos gavėjams užsienio valiuta suteiktą paskolą, ir skirtai padengti išlaidas, kurių kredito įstaiga patiria valiutų rinkoje pirkdama valiutas, taikoma Vengrijos civilinio kodekso 209 straipsnio 4 dalyje numatyta išimtis, taigi negalima nagrinėti, ar ji, vadovaujantis šio kodekso 209 straipsnio 1 dalyje nurodytais kriterijais, yra nesąžininga.
- 28 Paskolos gavėjai mano, kad toks nagrinėjimas būtinas. Šiuo atžvilgiu jie tvirtino, kad *Jelzálogbank* prieš juos negali remtis bankų veiklos ypatumais ir perkelti jiems dėl šios veiklos banko patiriamų išlaidų, nes taip supainiojamos banko pajamos ir paskola, kuriai buvo pritarta. Sudarydami paskolos sutartį paskolos gavėjai išreiškė pritarimą tam, kad jiems paskola būtų išmokėta nacionaline valiuta, t. y. Vengrijos forintais. Be to, jų nuomone, III/2 sąlyga yra neaiški.
- 29 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad pirmiausia reikia nustatyti, ar sąlygos, kurioje apibrėžiamas „pagrindinis sutarties dalykas“, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalį, sąvoka apima visus paskolos gavėjo vykdytinos priešpriešinės piniginės prievolės elementus, įskaitant tuos, kuriuos lemia valiutų keitimo, taikomo išduodant paskolą ir ją grąžinant, kursų skirtumas, ar į šią sąvoką patenka tik kartu su grąžinama paskola mokama bazinė palūkanų norma.
- 30 Jei Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalyje numatyta pirmoji išimtis aiškintina siaurai, toliau esą reikėtų nustatyti, ar prievolė padengti dėl skirtingų valiutų keitimo kursų taikymo atsirandantį skirtumą galėtų būti laikoma susijusia su kainos ir atlygio adekvatumu ir taip pripažinta „atlygio“, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalį ir joje numatytą antrąją išimtį, dalimi.

- 31 Šiuo atžvilgiu dar esą reikėtų išsiaiškinti, ar tam, kad šią antrą išimtį būtų galima taikyti tais atvejais, kai atlygis yra užmokestis už iš kelių paslaugų sudarytą paslaugą, reikia įsitikinti, kad atitinkamas atlygis, kurį šiuo atveju sudaro dėl valiutų keitimo kursų skirtumo susidarantis mokėjimas, atitinka realiai teikiamą paslaugą, kurią bankas tiesiogiai teikia vartotojui.
- 32 Be to, dėl reikalavimo, kad Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalis gali būti taikoma tik „aiškiai ir suprantamai“ suformuluotoms sąlygoms, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad aiškindamas nacionalinę teisę jis turi atsižvelgti į šios direktyvos tikslus, taigi – ir vertinti, ar šio reikalavimo neatitinkančios sąlygos nėra nesąžiningos, net jei paskolos sutarties sudarymo momentu šis reikalavimas dar nebuvo perkeltas į vidaus teisę.
- 33 Tačiau šio reikalavimo tiksliai apimtis esą lieka neapibrėžta. Jis gali reikšti tai, kad kiekviena sutarties sąlyga turi būti suprantama kalbiškai ir gramatiškai. Kita vertus, jį galima suprasti kaip turintį platesnę reikšmę ir apimančią specifinės sąlygos taikymo vartotojui ekonominių priešasčių arba šios sąlygos ryšio su kitomis sutarties sąlygomis aiškumą ir suprantamumą.
- 34 Galiausiai, jei sutarties III/2 sąlyga būtų pripažinta nesąžininga, dar esą reikėtų nustatyti, ar Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas principas, atsižvelgiant į tai, kas nurodyta Sprendimo *Banco Español de Crédito* (C-618/10, EU:C:2012:349) 73 punkte, taikomas ir tais atvejais, kai paskolos sutartis, pašalinus nesąžiningą sąlygą, nebegalėtų egzistuoti, kaip tai yra pagrindinėje byloje nagrinėjamu atveju. Jei į šį klausimą būtų atsakyta teigiamai, *Kúria* prašo paaiškinti, ar šis principas draudžia nacionaliniam teismui pakeisti šią sąlygą, kad būtų pašalinti nesąžiningi jos elementai, visų pirma, pakeisti šią sąlygą dispozityvia nacionalinės teisės nuostata, kaip tai padarė apeliacinės instancijos teismas.
- 35 Tokiomis aplinkybėmis *Kúria* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar [Direktyvos 93/13] 4 straipsnio 2 dalis aiškintina taip, kad sutarties dėl užsienio valiuta išreikštos, tačiau faktiškai nacionaline valiuta suteiktos paskolos, kurią vartotojas turi grąžinti nacionaline valiuta, atskirai neaptarta sąlyga dėl valiutų keitimo kurso yra „pagrindinis sutarties dalykas“?
- Jei atsakymas į šį klausimą būtų neigiamas, ar remiantis [Direktyvos 93/13] 4 straipsnio 2 dalies antru sakiniu, valiutos pirkimo ir pardavimo kursų skirtumą reikia laikyti atlygiu, kurio adekvatumas suteiktai paslaugai negali būti jo nesąžiningumo vertinimo kriterijus? Ar šiuo atžvilgiu svarbu, ar tarp finansinės institucijos ir vartotojo faktiškai vykdomos valiutos keitimo operacijos?
2. Jei [Direktyvos 93/13] 4 straipsnio 2 dalį reikėtų aiškinti taip, kad nesvarbu, ką šiuo klausimu numato nacionalinė teisė, nacionalinis teismas taip pat turi teisę išnagrinėti šioje nuostatoje numatytų sutarties sąlygų nesąžiningumą, jei jos nėra pateikiamos aiškiai ir suprantama kalba, ar tokį reikalavimą reikia suprasti kaip reiškiantį, kad pati sąlyga turi būti gramatiškai aiški ir suprantama vartotojui, ar vartotojui turi būti aiškūs ir suprantami taip pat ekonominiai šios sąlygos taikymo motyvai bei jos ryšys su kitomis sutarties sąlygomis?
3. Ar [Direktyvos 93/13] 6 straipsnio 1 dalis ir Teisingumo Teismo sprendimo [*Banco Español de Crédito*, EU:C:2012:349] 73 punktas aiškintini taip, kad nacionalinis teismas neturi teisės vartotoju naudai pašalinti sutarties spragos, atsiradusios dėl nesąžiningos su vartotoju sudarytos paskolos sutarties standartinės sąlygos negaliojimo, atitinkamos sąlygos pakeitimu ar papildymu tais atvejais, kai, pašalinus nesąžiningą sąlygą, sutartis neb gali būti vykdoma remiantis likusiomis galioti sąlygomis? Ar šiuo atžvilgiu svarbu tai, kad nacionalinėje teisėje yra dispozityvi nuostata, kuria reglamentuojami dėl nuostatos negaliojimo atsiradusios spragos šalinimo teisiniai aspektai?“

Dël prejudicinių klausimų

Dël pirmojo klausimo

- 36 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės nori sužinoti, ar Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip, kad formuluotės „pagrindinis sutarties dalykas“ ir „kainos ir atlygio adekvatumas mainais suteiktoms paslaugoms ar prekëms“ apima verslininko ir vartotojo sudarytos sutarties dël užsienio valiuta išreikštos paskolos atskirai neaptartą sąlygą, kaip antai nagrinëjamą pagrindinëje byloje, pagal kurią skaičiuojant paskolos grąžinimo įmokas taikomas šios valiutos pardavimo kursas.
- 37 Pagal nusistovëjusią teismo praktiką iš vienodo Sąjungos teisës taikymo ir lygybës principo reikalavimų matyti, kad kai Sąjungos teisës nuostatoje nėra jokio aiškaus nukreipimo į valstybių narių teisę, skirto nustatyti šios nuostatos prasmę ir apimtį, tokia nuostata visoje Europos Sąjungoje paprastai turi būti aiškinama autonomiškai ir vienodai, atsižvelgiant į jos kontekstą ir nagrinëjamu reglamentavimu siekiamą tikslą (žr., be kita ko, Sprendimo *Fish Legal ir Shirley*, C-279/12, EU:C:2013:853, 42 punktą).
- 38 Tai galioja ir Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalies formuluotei, nes joje nėra jokio aiškaus nukreipimo į valstybių narių teisę, skirto šios nuostatos prasmei ir apimčiai nustatyti.
- 39 Be to, pagal nusistovëjusią Teisingumo Teismo praktiką Direktyvoje 93/13 nustatyta apsaugos sistema pagrįsta idëja, kad vartotojas yra silpnesnëje padëtyje nei verslininkas tiek derybinių galių, tiek turimos informacijos lygio atžvilgiu, todėl jis priverstas sutikti su verslininko iš anksto parengtomis sąlygomis ir negali daryti įtakos jų turiniui (žr., be kita ko, Sprendimo *Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid*, C-484/08, EU:C:2010:309, 27 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 40 Dël tokios silpnesniojo padëties Direktyvoje 93/13 valstybëms narëms įtvirtinta pareiga numatyti mechanizmą, užtikrinantį galimybę patikrinti bet kurios atskirai neaptartos sutarties sąlygos galimą nesąžiningumą. Šiuo atžvilgiu būtent nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 ir 5 dalyse numatytus kriterijus, turi nustatyti, ar nagrinëjamo atvejo aplinkybëmis tokia sąlyga atitinka šioje direktyvoje numatytus sąžiningumo, teisių ir pareigų pusiausvyros ir skaidrumo reikalavimus (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Invitel*, C-472/10, EU:C:2012:242, 22 punktą ir Sprendimo *RWE Vertrieb*, C-92/11, EU:C:2012:242, 42–48 punktus).
- 41 Tačiau Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalimi, skaitoma kartu su šios direktyvos 8 straipsniu, valstybëms narëms leidžiama šią direktyvą perkeliančiuose teisës aktuose numatyti, kad „nesąžiningumo vertinimas“ netaikomas šioje nuostatoje nurodytoms sąlygoms, jei jos pateikiamos aiškia ir suprantama kalba. Iš šios nuostatos matyti, kad joje nurodytos sąlygos nėra galimo jų nesąžiningumo vertinimo objektas, nors, kaip yra nurodęs Teisingumo Teismas, patenka į šios direktyvos reguliavimo sritį (šiuo klausimu žr. minëto Sprendimo *Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid*, EU:C:2010:309, 31, 35 ir 40 punktus).
- 42 Kadangi Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalyje numatyta nesąžiningų sąlygų turinio kontrolës mechanizmas, nustatyto įgyvendinant šioje direktyvoje įtvirtintą vartotojų apsaugos sistemą, išimtis, šią nuostatą reikia aiškinti siaurai.
- 43 Pirma, ši išimtis taikoma sąlygoms, kuriose apibrëžiamas „pagrindinis sutarties dalykas“.
- 44 Pagrindinëje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar III/2 sąlyga, pagal kurią užsienio valiuta išreikštos paskolos grąžinimo įmokos apskaičiuojamos taikant užsienio valiutos pardavimo kursą, laikytina įtvirtinančia „pagrindinį sutarties dalyką“.

- 45 Šiuo atžvilgiu, nors tik prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi priimti sprendimą dėl šios sąlygos kvalifikavimo pagal atitinkamo atvejo aplinkybes, Teisingumo Teismui tenka kompetencija remiantis Direktyvos 93/13, nagrinėjamu atveju – jos 4 straipsnio 2 dalies, nuostatomis nurodyti kriterijus, kuriuos nacionalinis teismas gali arba turi taikyti vertindamas sutarties sąlygą pagal šias nuostatas (šiuo klausimu, be kita ko, žr. Sprendimo *RWE Vertrieb*, EU:C:2013:180, 48 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 46 Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalimi siekiama tik nustatyti sutarties sąlygų, dėl kurių nebuvo atskirai derėtasi ir kuriose apibūdinamos esminės prievolės pagal verslininko ir vartotojo sudarytas sutartis, turinio vertinimo tvarką ir apimtį (Sprendimo *Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid*, EU:C:2010:309, 34 punktas).
- 47 Aplinkybė, kad dėl vienos iš sąlygų šalys kontrahentės derėjosi naudodamosi savo laisve sudaryti sutartis ir rinkos sąlygomis, neturėtų būti laikoma kriterijumi vertinant, ar ši sąlyga priskirtina prie „pagrindinio sutarties dalyko“, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalį.
- 48 Iš tiesų, kaip matyti iš šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalies ir vienuoliktos konstatuojamosios dalies, sąlygos, dėl kurių buvo atskirai derėtasi, iš principo nepatenka į šios direktyvos taikymo sritį. Taigi, neturėtų būti keliamas klausimas dėl galimo jų pašalinimo iš šio 4 straipsnio 2 dalies taikymo srities.
- 49 Priešingai, atsižvelgus į tai, kad Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalis nukrypsta nuo bendrosios taisyklės, ir į iš to išplaukiantį reikalavimą šią nuostatą aiškinti siaurai, „pagrindinį sutarties dalyką“, kaip jis suprantamas pagal šią nuostatą, sudarančiomis sutarties sąlygomis reikia laikyti tas, kuriose įtvirtintos esminės pagal šią sutartį teikiamos paslaugos, kurios, kaip tokios, apibrėžia šią sutartį.
- 50 Tačiau „pagrindinio sutarties dalyko“, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalį, sąvoka negali apimti sąlygų, kurios papildo pačią sutartinio santykio esmę apibrėžiančias sąlygas.
- 51 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įvertinti, ar, atsižvelgiant į paskolos sutarties pobūdį, bendrą struktūrą ir nuostatas, taip pat teises ir faktines aplinkybes, sąlyga dėl paskolos grąžinimo mėnesinių įmokų valiutos keitimo kurso yra esminis skolininko prievolės grąžinti jam paskolos davėjo suteiktą sumą elementas.
- 52 Antra, Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos dėl „kainos ir atlygio adekvatumo mainais suteiktoms paslaugoms ar prekėms“ arba, kaip nurodyta šios direktyvos devynioliktoje konstatuojamojoje dalyje, sąlygos, kurios „apibūdina <...> prekių ir teikiamų paslaugų kokybės / kainos santykį“.
- 53 Pagrindinėje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia sužinoti, ar III/2 sąlyga, pagal kurią užsienio valiuta išreikštos paskolos grąžinimo įmokos apskaičiuojamos taikant užsienio valiutos pardavimo kursą, nors, vadovaujantis kitomis paskolos sutarties sąlygomis, išmokamos paskolos suma į nacionalinę valiutą konvertuojama pagal užsienio valiutos pirkimo kursą, nustato vartotojo piniginę prievolę, t. y. prievolę kartu su grąžinamos paskolos įmokomis sumokėti ir dėl užsienio valiutos keitimo kurso pardavimo ir pirkimo skirtumo susidaranti sumos, kuri galėtų būti laikoma „atlygiu“ už suteiktą paslaugą, kurio adekvatumas, kaip nurodyta Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalyje, neturėtų būti vertinamas sprendžiant dėl šios sąlygos sąžiningumo.
- 54 Šiuo atžvilgiu iš Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalies matyti, kad ši antra sąlygų, kurių galimo nesąžiningumo negalima vertinti, grupė yra ribotos apimties, nes ši išimtis susijusi tik su numatytos kainos arba numatyto atlygio adekvatumu mainais teikiamoms paslaugoms ar tiekiamoms prekėms.

- 55 Kaip savo išvados 69 punkte iš esmės nurodė generalinis advokatas, kontrolės netaikymą sutarties sąlygoms, kuriomis nustatomas prekių ar paslaugų kokybės ir kainos santykis, galima paaiškinti tuo, kad neegzistuoja jokia vertinimo skalė ar teisiniai kriterijai, kuriais būtų galima remtis ar vadovautis vykdant tokią kontrolę.
- 56 Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad ši išimtis netaikytina sąlygai, pagal kurią nustatomas vartotojui teikiamų paslaugų įkainių pakeitimo mechanizmas (Sprendimo *Invitel*, EU:C:2012:242, 23 punktas).
- 57 Nagrinėjamu atveju taip pat reikia pažymėti, jog kadangi sąlygos nesąžiningumo vertinimo išimtis taikoma tik tiek, kiek sąlyga susijusi su kainos ir atlygio adekvatumu mainais teikiamoms paslaugoms arba tiekiamoms prekėms, ši išimtis neturėtų būti taikoma tais atvejais, kai kvestionuojama užsienio valiutos pardavimo kurso, kuris pagal šią sąlygą turi būti taikomas apskaičiuojant paskolos grąžinimo įmokas, ir šios valiutos pirkimo kurso, kuris pagal kitas paskolos sutarties sąlygas turi būti taikomas apskaičiuojant išmokamos paskolos sumą, asimetrija.
- 58 Be to, ši išimtis neturėtų būti taikoma sąlygoms, kuriose, kaip III/2 sąlygoje, tik nustatomas užsienio valiutos, kuria išreikšta paskolos sutarties suma, keitimo kursas, skirtas paskolos grąžinimo įmokoms apskaičiuoti, nors atlikdamas šiuos skaičiavimus paskolos davėjas neteikia jokios valiutų keitimo paslaugos, taigi, tokiose sąlygose nenumatytas „atlygis“, kurio adekvatumas paskolos davėjo mainais teikiamai paslaugai, vadovaujantis Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalimi, negalėtų būti nesąžiningumo vertinimo objektas.
- 59 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip:
- žodžių junginys „pagrindinis sutarties dalykas“ apima verslininko ir vartotojo sudarytos užsienio valiuta išreikštos paskolos sutarties atskirai neaptartą sąlygą, kaip antai nagrinėjamą pagrindinėje byloje, pagal kurią šios valiutos pardavimo kursas taikomas apskaičiuojant grąžinamos paskolos įmokas, tik jei nustatyta, o tai turi patikrinti nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į sutarties pobūdį, bendrą struktūrą ir nuostatas, taip pat teises ir faktines aplinkybes, kad šioje sąlygoje įtvirtinta esminė pagal šią sutartį teikiama paslauga, kuri, kaip tokia, apibrėžia šią sutartį,
 - tokia sąlyga, kiek joje numatyta vartotojo piniginė prievolė kartu su paskolos grąžinimo įmokomis sumokėti dėl užsienio valiutos pardavimo ir pirkimo kursų skirtumo susidarancias sumas, neturėtų būti laikoma numatančia „atlygi“, kurio adekvatumas paslaugos davėjo mainais teikiamai paslaugai, vadovaujantis Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalimi, negali būti nustatinėjamas vertinant šios sąlygos nesąžiningumą.

Dėl antrojo klausimo

- 60 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės nori sužinoti, ar Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalis aiškintina taip, kad reikalavimą suformuluoti sutarties sąlygą aiškiai ir suprantama kalba reikia suprasti kaip reiškiantį ne tik tai, kad atitinkama sąlyga vartotojui turi būti aiški ir suprantama gramatiškai, bet ir tai, kad šiam vartotojui turi būti aiškūs ir suprantami taip pat ekonominiai šios sąlygos taikymo motyvai bei jos ryšys su kitomis sutarties sąlygomis.
- 61 Jei atsižvelgęs į pirmojo klausimo atsakymą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nuspręstų, kad III/2 sąlyga sudaro „pagrindinį sutarties dalyką“, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalį, jos galimo nesąžiningumo reikėtų nevertinti tik tuo atveju, jei ji suformuluota aiškiai ir suprantama kalba.

- 62 Siekiant užtikrinti Direktyva 93/13 siekiamus konkrečius vartotojų apsaugos tikslus bet koks šios 4 straipsnio 2 dalies perkėlimas turi būti atliktas taip, kad draudimas vertinti sąlygų nesąžiningumą būtų taikomas tik aiškiai ir suprantama kalba surašytoms sąlygoms (Sprendimo *Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid*, EU:C:2010:309, 39 punktą).
- 63 Tačiau iš nutarties pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad Civilinio kodekso 209 straipsnio 4 dalyje, kuria į vidaus teisę perkeliama Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalis, toks aiškios ir suprantamos kalbos reikalavimas neįtvirtintas.
- 64 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad tarp privačių asmenų kilusį ginčą nagrinėjantis nacionalinis teismas, taikdamas nacionalinės teisės nuostatas, turi atsižvelgti į nacionalinės teisės normų visumą ir jas aiškinti kuo labiau atsižvelgdamas į atitinkamai sričiai taikytinos direktyvos tekstą ir tikslą, kad priimtų šios direktyvos tikslą atitinkantį sprendimą (žr., be kita ko, Sprendimo *OSA*, C-351/12, EU:C:2014:110, 44 punktą).
- 65 Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas papildomai dar nurodė, kad šiam darnaus nacionalinės teisės aiškinimo principui taikomi tam tikri apribojimai. Pavyzdžiui, nacionalinio teismo pareigą aiškinant ir taikant atitinkamas nacionalinės teisės normas atsižvelgti į direktyvos turinį riboja bendrieji teisės principai ir ja negalima grįsti nacionalinės teisės aiškinimo *contra legem* (žr., be kita ko, Sprendimo *OSA*, EU:C:2014:110, 45 punktą).
- 66 Jei atsižvelgęs į taip ribojamą darnaus aiškinimo principą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nuspręstų, kad šios direktyvos 4 straipsnio 2 dalį perkeliančią nacionalinę nuostatą reikia suprasti kaip nustatančią aiškios ir suprantamos kalbos reikalavimą, kiltų šio reikalavimo apimties klausimas.
- 67 Šiuo atžvilgiu reikia konstatuoti, kad toks pat reikalavimas nurodytas Direktyvos 93/13 5 straipsnyje, kuriame nustatyta, kad rašytinės sutarties sąlygos „visada“ turi būti išdėstomos aiškiai ir suprantama kalba. Direktyvos dvidešimtoje konstatuojamojoje dalyje šiuo atžvilgiu pažymėta, kad vartotojui turi būti suteikta reali galimybė susipažinti su visomis sutarties sąlygomis.
- 68 Iš to darytina išvada, kad šis aiškios ir suprantamos kalbos reikalavimas taikomas visoms sąlygoms, įskaitant tas, kurioms taikoma Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalis, todėl netaikomas šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje numatytas nesąžiningumo vertinimas.
- 69 Iš to darytina išvada, kad Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalyje įtvirtinto šio reikalavimo apimtis yra tapati šios direktyvos 5 straipsnyje įtvirtinto reikalavimo apimčiai.
- 70 Dėl šio 5 straipsnio Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad iki sutarties sudarymo informacija apie sutarties sąlygas ir jos sudarymo pasekmes vartotojui yra ypač svarbi. Būtent pagal šią informaciją jis sprendžia, ar norėtų užmegzti sutartinius ryšius su verslininku priimdamas iš anksto šio parengtas sąlygas (žr. Sprendimo *RWE Vertrieb*, EU:C:2013:180, 44 punktą).
- 71 Taigi, Direktyvoje 93/13 įtvirtintas sutarties sąlygų skaidrumo reikalavimas neturėtų būti susiaurintas iki suprantamumo tik formaliuoju ir gramatiniu požiūriu.
- 72 Priešingai, kaip minėta šio sprendimo 39 punkte, Direktyvoje 93/13 nustatyta apsaugos sistema pagrįsta idėja, kad vartotojas yra silpnesnėje padėtyje nei verslininkas dėl, be kita ko, turimos informacijos lygio, todėl šį skaidrumo reikalavimą reikia aiškinti plačiai.
- 73 Dėl sutarties sąlygos, kaip antai III/2 sąlygos, kuri skaičiuojant vartotojo mokėtiną mėnesinę gražinamos paskolos įmoką verslininkui leidžia taikyti jo nustatytą užsienio valiutos pardavimo kursą, o tai lemia kainos už finansinę paslaugą vartotojui padidėjimą, kuris, regis, neribojamas, iš Direktyvos 93/13 3 ir 5 straipsnių ir priedo 1 dalies j bei l punktų ir 2 dalies b bei d punktų matyti,

kad, kalbant apie jos atitiktą skaidrumo reikalavimui, itin svarbu tai, ar paskolos sutartyje skaidriai apibūdinta užsienio valiutos konvertavimo mechanizmo priežastis ir ypatybės, taip pat šio mechanizmo ryšys su kitose sąlygose nustatytais paskolos išmokėjimo mechanizmais, kad vartotojas galėtų pagal aiškius ir suprantamus kriterijus numatyti jam dėl tokios sąlygos atsirandančius ekonominius padarinius (pagal analogiją žr. Sprendimo *RWE Vertrieb*, EU:C:2013:180, 49 punktą).

- 74 Dėl III/2 sąlygoje nurodytų užsienio valiutos konvertavimo mechanizmo ypatybių reikia pažymėti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti, ar, atsižvelgiant į visas svarbias faktines aplinkybes, įskaitant reklamą ir per derybas dėl paskolos sutarties paskolos davėjo pateiktą informaciją, vidutinis, pakankamai informuotas ir protingai pastabus bei nuovokus vartotojas galėjo ne tik žinoti, kad egzistuoja parduodamos ir perkamos užsienio valiutos keitimo kursų skirtumas, paprastai stebimas vertybinių popierių rinkoje, bet ir įvertinti jam potencialiai labai reikšmingus ekonominius padarinius, galinčius atsirasti dėl to, kad jo galiausiai mokėtinos paskolos grąžinimo įmokos skaičiuotinos pagal pardavimo kursą, taigi ir bendrą paskolos kainą.
- 75 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į antrąjį klausimą reikia atsakyti: Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip, kad sutarties sąlygos, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, aiškumo ir suprantamos kalbos reikalavimą reikia suprasti kaip reiškiantį ne tik tai, kad atitinkama sąlyga vartotojui turi būti suprantama gramatiškai, bet ir tai, kad sutartyje būtų skaidriai nurodyta, kaip konkrečiai veikia atitinkamoje sąlygoje nurodytas užsienio valiutos konvertavimo mechanizmas, taip pat šio mechanizmo ryšys su kitose sąlygose nustatytu paskolos išmokėjimo mechanizmu, kad šiam vartotojui būtų sudaryta galimybė pagal tikslus ir suprantamus kriterijus numatyti jam dėl tokios sąlygos atsirandančius ekonominius padarinius.

Dėl trečiojo klausimo

- 76 Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar susidarius situacijai, kaip antai nagrinėjamai pagrindinėje byloje, kai verslininko ir vartotojo sudaryta sutartis nebegali būti vykdoma panaikinus nesąžiningą sąlygą, Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalis aiškintina kaip draudžianti nacionalinį reglamentavimą, kuriuo dėl šios sąlygos negaliojimo atsiradusią spragą nacionaliniam teismui leidžiama šalinti pakeičiant ją dispozityvia nacionalinės teisės nuostata.
- 77 Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad ja draudžiama nacionalinės teisės nuostata, leidžianti nacionaliniam teismui konstatavus nesąžiningos verslininko ir vartotojo sudarytos sutarties sąlygos negaliojimą papildyti šią sutartį pakeičiant šios sąlygos turinį (Sprendimo *Banco Español de Crédito*, EU:C:2012:349, 73 punktą).
- 78 Atsižvelgiant į viešojo intereso, prie kurio priskiriama silpnesnėje padėtyje nei verslininkai esančių vartotojų apsauga, pobūdį ir svarbą, Direktyva 93/13 valstybės narės įpareigojamos, kaip matyti iš jos 7 straipsnio 1 dalies, skaitomos kartu su jos dvidešimt ketvirta konstatuojamąja dalimi, numatyti pakankamas ir veiksmingas priemonės, „užkertančias kelią nuolatiniame nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, pardavėjų ar tiekėjų [verslininkų] sudaromose su vartotojais“ (žr. Sprendimo *Banco Español de Crédito*, EU:C:2012:349, 68 punktą).
- 79 Jei nacionaliniam teismui būtų leidžiama keisti tokių sutarčių nesąžiningų sąlygų turinį, tokia galimybė galėtų kliudyti siekti Direktyvos 93/13 7 straipsnyje nurodyto ilgalaikio tikslo. Ši galimybė prisidėtų prie atgrasomojo poveikio, kurį verslininkams sukelia visiškas nesąžiningų sąlygų netaikymas vartotojo atžvilgiu, panaikinimo, nes jiems ir toliau rūpės naudoti tokias sąlygas žinant, kad net jei jos bus pripažintos negaliojančiomis, nacionalinis teismas galės papildyti sutartį, kiek būtina, kad taip užtikrintų šių verslininkų interesus (Sprendimo *Banco Español de Crédito*, EU:C:2012:349, 69 punktą).

- 80 Tačiau iš to, kas išdėstyta, nematyti, kad tokioje situacijoje, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalis draustų nacionaliniam teismui vadovaujantis sutarčių teisės principais panaikinti nesąžiningą sąlygą ir ją pakeisti dispozityvia nacionalinės teisės nuostata.
- 81 Priešingai, tai, kad nesąžininga sąlyga pakeičiama tokia nuostata, kurioje, kaip matyti iš Direktyvos 93/13 tryliktos konstatuojamosios dalies, turi nebūti nesąžiningų sąlygų, ir taip pasiekama, kad sutartis gali būti toliau vykdoma ir privaloma šalims nepaisant to, kad panaikinta jos III/2 sąlyga, visiškai atitinka Direktyvos 93/13 tikslą.
- 82 Iš tiesų nesąžiningos sąlygos pakeitimas dispozityvia nacionaline nuostata atitinka Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalies tikslą, nes pagal nusistovėjusią teismo praktiką šia nuostata siekiama pakeisti sutartimi nustatytą formalią sutarties šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą realia pusiausvyra, galinčia atkurti šios sutarties šalių lygybę, o ne panaikinti visas sutartis, kuriose yra nesąžiningų sąlygų (šiuo klausimu žr., be kita ko, Sprendimo *Pereničová ir Perenič*, C-453/10, EU:C:2012:144, 31 punktą ir Sprendimo *Banco Español de Crédito*, EU:C:2012:349, 40 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 83 Priešingai, jei tokioje situacijoje, kokia susidarė pagrindinėje byloje, būtų draudžiama nesąžiningą sąlygą pakeisti dispozityvia nuostata ir todėl teismas būtų priverstas panaikinti visą sutartį, dėl to vartotojui galintys atsirasti ypač neigiami padariniai galėtų sumažinti sutarties panaikinimo atgrasomąjį poveikį.
- 84 Iš tiesų dėl tokio panaikinimo likusi negrąžinta paskolos dalis, kurios dydis gali viršyti vartotojo finansines galimybes, iš principo taptų mokėtina nedelsiant, o tokia situacija neigiamai paveiktų veikiau vartotoją, o ne paskolos davėją, kuris dėl to nebūtų atgrasytas nuo tokių sąlygų įtraukimo į siūlomas sutartis.
- 85 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į trečiąjį klausimą reikia atsakyti: Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad susidarius situacijai, kaip antai nagrinėjamai pagrindinėje byloje, kai verslininko ir vartotojo sudaryta sutartis nebegali būti vykdoma panaikinus nesąžiningą sąlygą, ši direktyva nedraudžia nacionalinės teisės normos, kuria dėl šios sąlygos negaliojimo atsiradusią spragą nacionaliniam teismui leidžiama šalinti pakeičiant ją dispozityvia nacionalinės teisės nuostata.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 86 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

- 1. 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 4 straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip:**
 - žodžių junginys „pagrindinis sutarties dalykas“ apima verslininko ir vartotojo sudarytos užsienio valiuta išreikštos paskolos sutarties atskirai neaptartą sąlygą, kaip antai nagrinėjamą pagrindinėje byloje, pagal kurią šios valiutos pardavimo kursas taikomas apskaičiuojant grąžinamos paskolos įmokas, tik jei nustatyta, o tai turi patikrinti nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į sutarties pobūdį, bendrą struktūrą ir nuostatas, taip pat teises ir faktines aplinkybes, kad šioje sąlygoje įtvirtinta esminė pagal šią sutartį teikiama paslauga, kuri, kaip tokia, apibrėžia šią sutartį,

- tokia sąlyga, kiek joje numatyta vartotojo pinigine prievole kartu su paskolos grąžinimo įmokomis sumokėti dėl užsienio valiutos pardavimo ir pirkimo kursų skirtumo susidarancias sumas, neturėtų būti laikoma numatančia „atlygi“, kurio adekvatumas paslaugos davėjo mainais teikiamai paslaugai, vadovaujantis Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalimi, neturėtų būti nustatinėjamas vertinant šios sąlygos nesąžiningumą.
2. Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip, kad sutarties sąlygos, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, aiškumo ir suprantamos kalbos reikalavimą reikia suprasti kaip reiškiantį ne tik tai, kad atitinkama sąlyga vartotojui turi būti suprantama gramatiškai, bet ir tai, kad sutartyje būtų skaidriai nurodyta, kaip konkrečiai veikia atitinkamoje sąlygoje nurodytas užsienio valiutos konvertavimo mechanizmas, taip pat šio mechanizmo ryšys su kitose sąlygose nustatytu paskolos išmokėjimo mechanizmu, kad šiam vartotojui būtų sudaryta galimybė pagal tikslus ir suprantamus kriterijus numatyti jam dėl tokios sąlygos atsirandančius ekonominius padarinius.
 3. Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad susidariusi situacijai, kaip antai nagrinėjamai pagrindinėje byloje, kai verslininko ir vartotojo sudaryta sutartis nebegali būti vykdoma panaikinus nesąžiningą sąlygą, ši direktyva nedraudžia nacionalinės teisės normos, kuria dėl šios sąlygos negaliojimo atsiradusią spragą nacionaliniam teismui leidžiama šalinti pakeičiant ją dispozityvia nacionalinės teisės nuostata.

Parašai.